

Ärende: VN/18125/2025

Förslag till regeringens proposition med förslag till revidering av lagstiftningen om grundläggande konstundervisning

1 § Den grundläggande konstundervisningens syfte och mål

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

3 § Läroplan, lärokursens dimensionering och omfattning

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget i ändrad form

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

Övergången till en gemensam läroplan är önskvärd ur pedagogisk och kommunikativ synvinkel.

För tydlighetens skull bör antalet lektioner också läggas till i paragrafen, eftersom § 12 till exempel hänvisar till antalet lektioner.

Den nya läroplanens 50 studiepoäng, eller 1 000 undervisningstimmar, är en mycket stor förändring för skolor som tidigare givit 500 undervisningstimmar. Vi är oroade över hur finansieringen, lokalerna och lärarna ska räckas till. Det råder redan brist på undervisningslokaler och lärare, särskilt på små orter. En fördubbling av antalet timmar, även om förberedande studierna får räknas med, kommer oundvikligen att innebära en ökning av antalet undervisningstimmar per vecka om möjligheten att ta examen vid slutet av grundskolan/gymnasiet ska bibehållas. Genomförandet av den föreslagna lagen skulle kräva en fördubbling av de finansiella och operativa resurserna, vilket för närvarande inte är realistiskt för många små aktörer.

Det finns 308 kommuner i Finland, varav 211, eller två tredjedelar, har färre än 10 000 invånare. I praktiken kommer endast de kommuner/utbildningsanordnare som redan erbjuder grundläggande konstundervisning enligt fördjupad lärokurs att kunna genomföra minst 1 000 undervisningstimmar.

Kommunerna har inte de ekonomiska resurserna för att stödja skolorna i att fördubbla sin nuvarande undervisning, eftersom kommunernas ekonomi redan är extremt ansträngd. Dessutom krymper elevunderlaget stadigt på små orter.

Ett annat problem med en så omfattande ny läroplan är elevernas eventuella ovilja att åta sig fler lektioner per vecka och föräldrarnas förmåga att betala de dubbla terminsavgifterna som detta medför. Många familjer har en utmanande ekonomisk situation och barnfattigdomen har ökat. Eleverna bör fortsättningsvis ha möjlighet att delta endast en gång i veckan, och det bör också finnas kortare delmål för att upprätthålla motivationen. För att få 50 studiepoäng skulle en elev behöva studera konst i cirka 11 år. Om en elev börjar i den grundläggande konstundervisningen vid 7 års ålder kommer hen att vara 18 år när studierna är avslutade. Sannolikheten att en elev fortsätter i den grundläggande konstundervisningen under de sista åren i gymnasiet är mycket låg. Om en elev har gått vidare till yrkesutbildning efter grundskolan, vilket för många ungdomar innebär att de flyttar hemifrån, kommer de troligen att behöva avbryta sina konststudier tidigare. Barn ska inte heller behöva slå fast sin hobby vid 7 års ålder utan det ska också vara möjligt att påbörja studierna i ett senare skede med en möjlighet att bli utexaminerad.

Det skulle vara viktigt att känna till statistiken över antalet elever som fullföljer hela studiehelheten hos de utbildningsanordnare som erbjuder en fördjupad lärokurs som bakgrundsinformation för beslutet om antalet timmar. Endast en liten andel av dem som påbörjar sina studier verkar fullfölja dem, även bland elever i den allmänna lärokursen, för att inte tala om dem i den fördjupade lärokursen. Är det motiverat att skapa en läroplan som endast ett fåtal fullföljer? Dessutom måste skillnaderna i mängden självständigt arbete mellan olika konstformer beaktas. Individuella musikstudier består till exempel till en stor del av självstudier. Teaterstudier, däremot, sker nästan uteslutande i form av gruppundervisning. Enligt vår mening bör självständiga övningstimmar undantas från statligt stöd, eftersom de inte medför några faktiska kostnader för utbildningsanordnaren och deras kvantitet och kvalitet inte kan verifieras. Detta skulle också frigöra medel för andra, till exempel för gruppundervisning.

En ökning av antalet timmar skulle inte bara kräva höjda terminsavgifter utan också en fördubbling av andra anslag. Kommuner och stiftelser har dock inte de ekonomiska resurserna för att åta sig detta. Det finns heller ingen garanti för att utbildningsanordnare som för närvarande inte får statsbidrag kommer att få statsbidrag i framtiden. Enligt vår mening innebär reformen i sin nuvarande form därför en reell risk att sådana utbildningsanordnare som inte i dagsläget får statsbidrag inte längre kommer att kunna erbjuda grundläggande konstundervisning. Antingen måste verksamheten läggas ner helt eller så erbjuder man andra typer av fritidsaktiviteter. I sin nuvarande form ökar förslaget inte tillgängligheten och åtkomsten till grundläggande konstundervisning och främjar därför inte de uppsatta målen.

Förslag till ändring: Ändra den nya läroplanen så att den motsvarar 600–1 300 timmar eller, åtminstone, dela upp läroplanen i tre olika nivåer (500+500+500). Båda förslagen innehåller fortfarande tillräckligt många timmar för att säkerställa högkvalitativ undervisning för eleverna, samtidigt som den lägsta nivån förblir tillgänglig för andra. Ett mellanbetyg bör också utfärdas för fullbordande av den lägsta nivån/antalet timmar, och statistik för fullbordandet av denna nivå mellan utbildningsanordnare och elever bör också övervakas. Detta skulle skapa ett mer tillgängligt och uppnåeligt mål, varefter det också skulle vara möjligt att fortsätta studera. När en elev flyttar till en större stad för att studera kan hen till exempel fortsätta sina studier vid en motsvarande utbildningsanordnare i sin nya stad efter att ha slutfört den första nivån i sin hemstad. Detta skulle kunna bidra till att lösa problemet på små orter och öka samarbetet. I detta fall skulle det

naturligtvis också vara rimligt att ta hänsyn till examen från den lägre nivån i finansieringsmodellen. Detta skulle också underlätta situationen när det gäller finansiering, lokaler och lärare.

4 § Kommunen som utbildningsanordnare

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget i ändrad form

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

Enligt vår mening måste kommunen ha en person med tillräcklig kompetens om grundläggande konstundervisning för att självständigt kunna organisera grundläggande konstundervisning. För närvarande har många kommuner inte personal med tillräcklig expertis för att bedöma att lagen om grundläggande konstundervisning följs hos sina samarbetspartners, såsom föreningar eller stiftelser.

5 § Utbildningsanordnare som fått tillstånd att ordna utbildning

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

7 § Tillstånd att ordna utbildning

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

8 § Ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

9 § Anordnande av utbildning och av annan verksamhet

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

10 § Samarbeten

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget i ändrad form

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

Samarbete lyfts fram som viktigt i flera avsnitt, och det talas också om att utbildningsaktörer ska kunna organisera andra aktiviteter. Här finns dock en motsägelse, eftersom den nuvarande finansieringsmodellen inte tillåter detta. Skulle en viss procentandel av den statliga finansieringen kunna reserveras för att utveckla, skapa och initiera samarbete? Att initiera samarbete och skapa modeller kräver vanligtvis resurser i början, men sparar tid och pengar på lång sikt när samarbetet väl är i gång. Utbildningsaktörerna skulle också kunna använda denna andel enligt egen bedömning för sitt grundläggande arbete.

11 § Ansvarsuppgift

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

12 § Statlig finansiering

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget i ändrad form

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

Undervisningstimmar, elevantal och antalet utexaminerade är bra indikatorer i sig, men de är inte helt problemfria. Enligt vår mening bör man, utöver regional tillgänglighet, även ta hänsyn till tillgången av olika konstämnen och språk (åtminstone språk enligt grundlagen, men vi skulle vilja se att även andra språk beaktas). Om det till exempel finns två statligt finansierade musikskolor i samma område men inga andra konstämnen är tillgängliga, anser vi att stöd bör beviljas tillhandahållare av andra ämnen snarare än till de två musikskolorna. Vidare anser vi att det vore önskvärt att, eftersom reformen syftar till att förbättra tillgängligheten och åtkomsten, ekonomiskt stöd också skulle kunna beviljas på vissa grunder för stöd och hänsyn till särskilda elever. Om en läroplan med flera nivåer skulle införas bör även utexaminerade från första och andra nivån beaktas i finansieringsmodellen.

Skulle vi kunna överväga att se på hela systemet med nya ögon? Skulle grundfinansiering kunna beviljas för endast 500 timmar, till exempel, så att den nuvarande finansieringen skulle räcka till fler aktörer, genom vilka fler barn och ungdomar, oavsett var de bor och vilken bakgrund de har, skulle

kunna fullfölja sina studier? I den nuvarande globala och finländska ekonomiska situationen är det inte realistiskt att förvänta sig att ytterligare finansiering beviljas för grundläggande konstundervisning. Om det nuvarande förslaget genomförs utan ytterligare finansiering kommer det oundvikligen att innebära en minskning och/eller nedläggning av andra konstämnen i en stor del av landet. Detta är inte i linje med reformens mål.

13 § Personal

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget i ändrad form

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

Vi skulle vilja ha klarhet i vilka kvalifikationer som krävs av rektorer inom vissa konstområden: dessa områden är inte likställda när det gäller högre utbildningsgrader och avancering till rektorsbefattningar. Kan mindre utbildningsaktörer med färre elever ha andra kvalifikationskrav? Vi känner till skolor som har en nominell rektor som inte har fastställda arbetstider. Om rektorn inte har några arbetstider kan hen inte främja pedagogiska mål. I detta fall skulle det vara bättre för skolan att ha till exempel en huvudlärare (eller annan motsvarande titel) som ansvarar för att utveckla verksamheten och som har arbetstid reserverat för detta ändamål.

14 § Antagning som elev

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

15 § Avgifter som tas ut av eleverna

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

16 § Bedömning av elevernas kunnande samt betyg

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget i ändrad form

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

Mellanbetyg bör ges efter genomförande av olika nivåer.

18 § Rätt att få information och anmälningsrätt

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

19 § Utvärdering av utbildningen

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

Övergångsbestämmelser (22-24 § i lagförslaget)

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

2. Den nya modellen för statlig finansiering som ingår i propositionen. Vad anser ni om arbetsgruppens förslag:

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

20 § Behörighet för lärare inom grundläggande konstundervisning

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

4. Förslag till förordning om grundläggande konstundervisning. Vad anser ni om arbetsgruppens förslag:

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer:

-

Övriga kommentarer och anmärkningar:

Vi ber er inleda kommentaren med en hänvisning till ifrågavarande kapitel, underpunkt, stycke eller paragraf i arbetsgruppens förslag. Om kommentaren inte gäller någon viss punkt i förslaget, ber vi er inleda kommentaren med "Allmän kommentar".

Allmän kommentar:

Lagändringens inverkan på barn, ungdomar och familjer bör undersökas. Lagförslaget i sin nuvarande form är oförenligt med dess mål. Denna lagreform kommer att minska tillgängligheten och utbudet av studier i olika konstformer i hela Finland. I sin nuvarande form kommer lagstiftningsreformen att skapa ojämlikhet mellan regioner och mellan barn och ungdomar när det gäller deras lika möjligheter att delta i grundläggande konstundervisning. Att utöva hobbyer och förvärva färdigheter bör vara lika värdefullt för alla barn, även om de inte siktar på en karriär inom konsten. Det nuvarande förslaget baseras på perspektivet att eleverna siktar på en karriär, och "vanliga" elever och elever med särskilda behov har helt förbisetts. Vi föreslår att lagstiftningsreformen ses över med tillgänglighet, åtkomst och jämlikhet som högsta prioritet.

Kommentar gällande språk:

Undervisningstimmar, elevantal och antalet utexaminerade är viktiga indikatorer för att bedöma kvalitet och omfattning inom grundläggande konstundervisning. För en rättvis fördelning måste dock även tillgången till olika konstämnen och språk, särskilt svenska enligt grundlagens § 17, men även andra minoritetsspråk beaktas. Om flera läroanstalter på samma område/ort enbart erbjuder en konstform (t.ex. musik) eller ett språk (t.ex. finska) bör finansieringen prioriteras till att bredda utbudet av andra konstämnen och språk. Att statsandelarnas kriterium omfattar mängden elever kan även vara utmanande med tanke på realisering av tillgänglig undervisning inom grundläggande konstundervisning. Barn och unga med särskilda stödbehov kan behöva undervisning i mindre undervisningsgrupper med färre elever, vilket i det nya förslaget skulle vara utmanande för läroanstalterna att arrangera ifall detta skulle innebära potentiellt mindre medel. En annan viktig sak är att undervisning på svenska kan betyda mindre undervisningsgrupper eftersom elevunderlaget är mindre vilket inte betyder att undervisningen inte skulle vara kvalitativ, tillgänglig, ändamålsenlig och målinriktad. Finansieringsmodellen måste anpassas för att säkerställa undervisning på svenska i kommuner med svenskspråkig befolkning, även om elevunderlaget är litet. Språkliga rättigheter och tillgång till undervisning på sitt modersmål enligt grundlagens § 17 är centrala för tillgängligheten. Vi föreslår att finansieringen ska återspegla mängden deltagare mot elevunderlaget på utbildningsanordnarens upptagningsområde.

Karlsson Tony
Finlands Svenska Ungdomsförbund FSU rf

Gripenberg Sebastian
Finlands Svenska Ungdomsförbund FSU rf